

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

В Україні нерідко вчиняють злочини, що пов'язані зі статевою свободою малолітньої та неповнолітньої особи. Одним з найважливіших завдань є захист прав, свобод та інтересів потерпілого у кримінальному провадженні. Потерпілий – це одна із важливих суб'єктів у судовому провадженні, якій завдали фізичної, моральної або майнової шкоди. Кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Дисципліна і порядок у сім'ї, навчальних та інших дитячих закладах мають забезпечуватися на принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості і виключають приниження честі та гідності дитини.

Перш ніж говорити про особливості допиту малолітніх та неповнолітніх дітей, необхідно все ж дати правильне визначення цих понять. У ст. 1 Конвенції про права дітей визначено, що дитиною є кожна людська істота до досягнення нею 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. Отже, таке поняття є ширшим, ніж такі поняття як малолітня та неповнолітня особа [3].

У п. 11 ч. 1 ст. 3 КПК України зазначено, що малолітня особа- це дитина до досягнення нею чотирнадцяти років, а у п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК України, що неповнолітня особа – це малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [1].

Тому під час допиту такої особи, необхідно враховувати її вік, стать, психічний стан тощо. Допит неповнолітньої особи має свої особливості, які полягають у тому, що допит таких осіб має проводитись у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності лікаря. Цим спеціалістам необхідно встановити психологічний контакт із потерпілим, задля того щоб забезпечити повноту та точність його показань. До початку допиту законному представнику, педагогу, психологу або лікарю роз'яснюється їхній обов'язок бути присутніми під час допиту, а також право протестувати проти запитань та ставити запитання. Головуючий має право відвести поставлене питання [1].

Діяльність психолога у такій справі є невід'ємною частиною слідчих дій. Сексуальне насильство щодо неповнолітньої особи, може тягнути за собою ряд жахливих наслідків, а саме порушення психічного стану особи. Тому психолог зобов'язаний налагодити контакт із потерпілим. У разі повторного допиту, рекомендується залучати одного і того ж психолога, а у разі його неможливості бути присутнім, перенести допит на інший день [2].

Важливим моментом, про який зазначено у коментарі ст. 226 КПК України, є те що у допиті малолітньої або неповнолітньої особи є час проведення такого допиту. Допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватись без перерви понад одну годину, а загалом- понад дві години на день. У разі необхідності повторного допиту, загальний час проведених допитів не повинен перевищувати двох годин на один день, а кожен окремих допит не може тривати без перерви понад одну годину.

Важливо зазначити, що у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також щодо злочинів, вчинених із застосуванням насильства або погрозою його застосування, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей в їхніх показаннях не може бути проведений за участю малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого разом з підозрюваним. Про це зазначається у п. 4 ч. 9 ст. 224 КПК України.

Отже, можна дійти висновку, що сексуальне насильство є вкрай жорстоким та цинічним насильством, що може значно нашкодити дитячій психіці та її здоров'ю. Тому дуже важливим є той факт, що робота із такими потерпілими має бути продуманою та проведеною спеціалістами на найвищому рівні, адже від того буде залежати результат їхніх слідчих (розшукових) дій. Така робота має свої особливості, які є прямо передбачені у КПК України, а саме, допит проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а у разі необхідності- лікаря. Також важливою особливістю є час проведення допиту, тобто такий допит не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом- понад дві години на день. У роботі із потерпілою особою,

необхідно налагодити психологічний контакт, що у своєму результаті сприятиме точному та правдивому показанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9-10, 11-12, 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20200317>
2. Мозгова В. Тактико-психологічні особливості допиту неповнолітніх, які постраждали від сексуального насильства / В. Мозгова // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2015. №4. С. 94-104.
3. Про права дитини: Конвенція ООН (Конвенція ратифікована Постановою ВР №789-ХІІ (789-12) від 27 лютого 1991 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021

М.М. Коваль

к.ю.н., доцент кафедри кримінального права і процесу

В.П. Стефанишин

студент 1 курсу, групи ПВ-14

СУДОВА СИСТЕМА ФРАНЦІЇ

Судова система Франції складається з трьох рівнів: суди першої інстанції (районні у містах також міськрайонний, які виносить судові рішення у справах) апеляційний і касаційний суди. Також є спеціалізовані суди, які входять у трирівневу систему (оскарження рішень спеціалізованих судів здійснюють звичайні суди) [3, с. 2].

За типом спорів цивільні суди діляться: комерційні суди; спори з соціальних питань; земельні спори.

Кримінальні розглядаються в певному порядку і за категоріями. Існує дві категорії кримінального судочинства, між ними виникає багато питань, тому кримінальна система у Франції не така чітка. Суд з розслідування, суд який займається розслідуванням злочинів, або проведення слідчих дій, допит свідків обшуки, арешт підозрюваних осіб... Суди першої інстанції мають такі ж самі повноваження як і кримінальний суд, але основна функція – це вирішення питань винувата особа чи ні і винесення вироку. Кримінальний суд в свою чергу розглядають кримінальні справи, попри свої повноваження вони можуть розглядати цивільно – правові наслідки вчинених злочинів [3, с. 1].

Перший рівень:

1) Суд останньої інстанції,

2) Суд першої інстанції.

Вони налічують в собі цивільні і кримінальні підрозділи, останні поліцейські трибунали.

У кримінальному:

1) Поліцейський суд або трибунал,

2) Кримінальний суд,

3) Суд присяжних.

На одному рівні з судами загальної юрисдикції у Франції існує багато судів, які можна називати спеціалізованими, як у цивільній сфері так і у кримінальній (трибунали). Переважно у цивільній сфері працюють судді, які були обрані чи призначенні з сфер робіт де виникали суперечки, які розуміють сутність питання. Суди загальної юрисдикції пов'язані з спеціалізованими судами, їх об'єднує система оскарження – апеляційний суд [1, с. 4].

Суди спеціальної юрисдикції (з трудових спорів в кримінальній сфері, адміністративні морські ..) до цієї сфери належать суди пов'язані з торгівельними спорами або торгові суди, які складаються з фахівців в галузі торгівлі, які обираються комерсантами з числа осіб, які займаються комерційною діяльністю не менш ніж 5 років, створюються у містах за необхідністю і називають їх назвою даного міста. Складаються з трьох суддів-консулів, яких обирають на 2-3 роки. За даними станом на 2001 рік діяло 227 суддів в кожному суді по 10-12 суддів. Компетенція судів має три види спорів: 1) з зобов'язань договорів між підприємцями, купцями, 2) членами товариств, 3) справи пов'язані з ліквідацією підприємств. Суди будуть виступати як перша і друга інстанція коли сума позовів не перевищує 13 тис. франків.